

5.9.2013

Διευκρινίσεις Συνηγόρου του Πολίτη για την υπόθεση της διαφυγής παιδιών από το ίδρυμα «Αγία Βαρβάρα»

Με αφορμή πρόσφατα δημοσιεύματα, τη σχετική ερώτηση της Βουλευτού κας Μ. Γιαννακάκη με θέμα «*Ατιμωρησία για εξαφάνιση 502 παιδιών Αλβανών Ρομά από κρατικό ίδρυμα*», και την αναφορά του Υπουργού Δικαιοσύνης στο ζήτημα κατά την κατάθεσή του στη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής, ο Συνήγορος του Πολίτη διευκρινίζει τα εξής:

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο της αποστολής του Συνηγόρου του Παιδιού, διερεύνησε ύστερα από σχετική αναφορά που έλαβε το 2003, το ζήτημα της διαφυγής 502 ανηλίκων παιδιών από το ίδρυμα «Αγία Βαρβάρα» / Ιωσηφόγλειο κατά την περίοδο **1998-2002**. Η Αρχή ολοκλήρωσε την έρευνά της και εξέδωσε Πόρισμα τον Μάρτιο 2004 με τίτλο **«Υλοποίηση του προγράμματος: Προστασία και κοινωνική φροντίδα των παιδιών στο δρόμο»** το οποίο απέστειλε στο αρμόδιο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συνέλεξε η Αρχή, και ειδικότερα βάσει ενημερωτικού σημειώματος της Δ/σης Παιδικής Προστασίας του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας στις 12.2.2003, καθώς και καταλόγου με τα στοιχεία των παιδιών που φιλοξενήθηκαν την περίοδο αυτή στο ίδρυμα, διέφυγαν 502 παιδιά, παραδόθηκαν σε γονείς 90, μεταστεγάστηκαν σε άλλα ιδρύματα 47 και παρελήφθησαν από την Αστυνομία 22. Τα παιδιά που τοποθετήθηκαν στο ίδρυμα την περίοδο αυτή προέρχονταν από την Αλβανία (560), την Ελλάδα (45), το Ιράκ (40) και άλλες χώρες (16). Για τα παιδιά που διέφυγαν, παραδόθηκε πλήρης κατάλογος ενημερωτικών σημειωμάτων που απεστάλησαν από το ίδρυμα στην Ελληνική Αστυνομία. Ο Συνήγορος δεν εντόπισε ποινικές ή άλλες ευθύνες του προσωπικού για την διαφυγή των εν λόγω παιδιών, αλλά απέδωσε το γεγονός στην πρόχειρη, ***«ευκαιριακή και χωρίς κατάλληλη επιστημονική και θεσμική προετοιμασία απόφαση για τη λειτουργία του προγράμματος»*** εκ μέρους του Υπουργείου. Επεσήμανε τις αδυναμίες του προγράμματος και τις βασικές αιτίες διαφυγής των παιδιών και απηύθυνε συγκεκριμένες προτάσεις προς την Κυβέρνηση.

Ενεργώντας στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε το εν λόγω Πόρισμα στο τότε αρμόδιο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και το δημοσιοποίησε μέσω του ιστοχώρου της Αρχής. **Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έκανε καταγγελία για το θέμα αυτό στον ΟΗΕ, όπως εσφαλμένα αναφέρθηκε από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο δε αριθμός των παιδιών που αναφέρεται ότι διέφυγαν δεν είναι αυθαίρετος, αλλά προκύπτει από τα στοιχεία (κατάλογο) που δόθηκαν από το ίδρυμα και τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας στην Αρχή.**

Και μετά την έκδοση του Πορίσματος όμως, ο Συνήγορος ανέλαβε σειρά ουσιαστικών και αθόρυβων πρωτοβουλιών αφενός για τον εντοπισμό των παιδιών αυτών, αφετέρου δε για την προώθηση θεσμικών μέτρων με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της διακίνησης, εμπορίας και εκμετάλλευσης παιδιών. Στις ενέργειες του Συνηγόρου περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

Α) Επισκέφτηκε την Αλβανία επανειλημμένα και συνεργάστηκε με τον Συνήγορο του Πολίτη της χώρας και με δημόσιες αρχές (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Κρατική Κοινωνική Υπηρεσία, Εθνικό Κέντρο Υποδοχής Θυμάτων Διακίνησης κ.α.) με στόχο την ανταλλαγή ενημέρωσης και καθιέρωση διακρατικών συνεργασιών για τη λήψη

συντονισμένων μέτρων προστασίας των ανηλίκων από εκμετάλλευση – παράνομη διακίνηση.

Β) Απέστειλε στον Αλβανό ομόλογό του (στις 3.5.2005) τον κατάλογο των ονομάτων των παιδιών που αναφέρονταν ως Αλβανικής καταγωγής. Σε αυτόν περιλαμβάνονταν 560 παιδιά που είχαν τοποθετηθεί κατά την περίοδο αυτή στο ίδρυμα «Αγία Βαρβάρα», από τα οποία 444 είχαν ένδειξη ότι είχαν διαφύγει. Στην επιστολή του αυτή ο Συνήγορος επεσήμανε αφενός ότι τα ονόματα αυτά ήταν «κατά δήλωση» των ίδιων των παιδιών και ορισμένες φορές τα παιδιά δήλωναν άλλα ονόματα όταν εντοπιζόνταν εκ νέου από την αστυνομία μετά τη διαφυγή τους από το κέντρο, αφετέρου δε ότι τα ονόματα αυτά δεν θα έπρεπε να δημοσιοποιηθούν στα ΜΜΕ αλλά να δοθούν στις αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας που θα έκαναν την αναζήτηση των παιδιών αυτών.

Γ) Συνεργάστηκε με αρκετά ιδρύματα παιδικής προστασίας στην Ελλάδα στα οποία είχαν μεταφερθεί ορισμένα από τα παιδιά που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο του παραπάνω προγράμματος, με στόχο την υποστήριξη της τακτοποίησης των εγγράφων τους και τη νόμιμη παραμονή τους στη χώρα.

Δ) Συνεργάστηκε με το Υπουργείο Εξωτερικών στο πλαίσιο προετοιμασίας κειμένου διακρατικής συμφωνίας με την Αλβανία σχετικά με την προστασία και τον επαναπατρισμό παιδιών θυμάτων παράνομης διακίνησης.

Ε) Συμμετείχε σε συναντήσεις εργασίας, συνέδρια και ημερίδες και εξέφρασε τις απόψεις και προτάσεις του σχετικά με την βελτίωση του συστήματος παρέμβασης της Ελληνικής πολιτείας για την καταπολέμηση του φαινομένου της παράνομης διακίνησης, εμπορίας και εκμετάλλευσης παιδιών.

Στ) Περιέλαβε σχετικές παρατηρήσεις και προτάσεις του στην Παράλληλη Έκθεση που, στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου, συνέταξε και απέστειλε στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ τον Απρίλιο 2012 σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα.

Κατά την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη το κρίσιμο ζήτημα σήμερα δεν είναι η αναζήτηση των παιδιών που τότε διέφυγαν και που έχουν πλέον ενηλικιωθεί (από το σύνολο των παιδιών του καταλόγου μόνο δύο αναφέρονταν γεννημένα το 1996 και άρα είναι ακόμα ανήλικα, επομένως δεν μπορούμε πλέον να μιλάμε για «παιδιά»), αλλά η δέσμευση των κυβερνήσεων των δύο χωρών για την εφαρμογή της νομοθεσίας και τη λήψη όλων των αναγκαίων θεσμικών μέτρων για την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή εκμετάλλευσης, παράνομης διακίνησης και εμπορίας. Επί πλέον, ο Συνήγορος έχει προτείνει την προετοιμασία και υιοθέτηση διμερών συμβάσεων και με τις λοιπές χώρες των Βαλκανίων (ιδίως Βουλγαρία και Ρουμανία) από όπου φαίνεται ότι προέρχεται σημαντικός αριθμός διακινούμενων παιδιών κατά τα τελευταία χρόνια.

Εν κατακλείδι, αξ σημειωθεί ότι η κατ' εξοχήν αρμόδια για το θέμα **Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ** στις Καταληκτικές της Παρατηρήσεις του 2012 προς την Ελληνική κυβέρνηση, στη βάση της έρευνας και της παρακολούθησης εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δίνει έμφαση στα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση του φαινομένου στον παρόντα χρόνο, και όχι στην ανεπίκαιρη πλέον αναζήτηση των παιδιών που διέφυγαν από το εν λόγω ίδρυμα πριν 11-15 χρόνια.

Ειδικότερα η Επιτροπή αναφέρει:

«Παιδιά στο δρόμο

65. Με αφορμή την υπόθεση του ιδρύματος «Αγία Βαρβάρα», όπου, όπως αναφέρεται, 502 από τα 661 παιδιά Ρομά Αλβανικής καταγωγής διέφυγαν στο διάστημα 1998-2001 από το ίδρυμα στο οποίο είχαν τοποθετηθεί, η Επιτροπή εκφράζει την έντονη ανησυχία της για το ότι το συμβαλλόμενο Κράτος δεν ανέπτυξε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο των παιδιών στο δρόμο. Την Επιτροπή απασχολεί κυρίως το

γεγονός της περιορισμένης διαθεσιμότητας και προσβασιμότητας των κοινωνικών υπηρεσιών για την προστασία και την κοινωνική επανένταξη των παιδιών στο δρόμο, συνυπολογιζόμενης και της ανεπαρκούς χωρητικότητας των κέντρων φιλοξενίας.

66. Η Επιτροπή συστήνει στο συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) Να αναλάβει μια συστηματική αξιολόγηση της κατάστασης των παιδιών στο δρόμο, προκειμένου να διαμορφώσει μια ακριβή εικόνα των αιτιών που βρίσκονται στη ρίζα του φαινομένου και του μεγέθους του

(β) Να διατυπώσει και να εφαρμόσει μια εθνική στρατηγική για την πρόληψη, την υποστήριξη και την κοινωνική ενσωμάτωση των παιδιών που ζουν και/ή εργάζονται στον δρόμο, καθώς και σφαιρικά προγράμματα για τα παιδιά στο δρόμο, και

(γ) Να αυξήσει τον αριθμό και την ποιότητα των διαθέσιμων κέντρων υποδοχής και των κέντρων ψυχοκοινωνικής επανένταξης για τα παιδιά στο δρόμο, τα οποία να είναι εξοπλισμένα με εκπαιδευμένο προσωπικό και επαρκείς πόρους

(δ) Σε συνεργασία με τις ΜΚΟ, να παρέχει στα παιδιά στο δρόμο την απαραίτητη προστασία, συμπεριλαμβανομένου και ενός οικογενειακού περιβάλλοντος, επαρκείς υπηρεσίες για την φρονίδα της υγείας τους, τη δυνατότητα να παρακολουθούν το σχολείο και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, και

(ε) Να ενισχύσει τα προγράμματα υποστήριξης της επανένωσης με την οικογένεια, όταν αυτό είναι για το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.»